

Asia: VN/25102/2023

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Kohta 1. Tässä voitte kommentoida Lupa- ja valvontavirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite 1), sen säännökohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta Lupa- ja valvontavirastosta (liite 6) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia Lupa- ja valvontavirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännökohtaisiin perusteluihin. Kommentit Lupa- ja valvontavirastoa koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä. Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 1? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 2.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Yleiset säännökset (1-3 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

3 §

Ehdotetun 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tulisi säätää lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi myös rakennussuojelu. Nämä tehtävät perustuvat erityislakiin vastaavasti kuin ympäristönsuojelu ja luonnonsuojelun tehtävät. ” - - toimiala, johon sisältyy ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun, rakennussuojelun, alueidenkäytön - - ”.

Hämeen ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että kiertotalouden edistäminen taas on huomioitu lakiehdotuksessa kokonaisuutena arvioiden hyvin suppeasti. Jatkovalmistelussa on tarpeen kiinnittää enemmän huomiota siihen, miten kiertotalouden edistämistehtäviä toteutetaan osana virastojen tehtäväkenttiä sekä keskitetyin että aluelähtöisesti kohdennetuin toimenpitein.

Lupa- ja valvontavirastoa koskevan lakiehdotuksen 3 §:ssä säädettäisiin myös varautumisen alueellisen yhteistyön järjestämisestä varautumisen yhteistyöalueilla. Aluehallinto-uudistuksen kireä aikataulu huomioiden toimivallan säätäminen valtakunnalliselle virastolle on perusteltua, mutta alueellisen varautumisen toteutusmallin muutostarpeet on otettava erillisvalmisteluun viivytyksettä, koska ehdotettu malli ei vastaa alueiden eri toimijoiden tarpeisiin.

Luku 2 Organisaatio (4 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

Ehdotetun 4 §:n 4 momentin mukaisesti ympäristöosastolla olisi yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yksikkö, jolla on itsenäinen ratkaisuvallta ja jonka riippumattomuus ja puolueettomuus on turvattava. Pykälän perusteluissa on viitattu yleisen edun valvontaan liittyvään muutoksenhakuoikeuteen ja tämän oikeuden turvaamiseen myös silloin, kun ympäristötehtävät kootaan yhteen yhtenäiseen virastoon. Lain sanamuodosta ei kuitenkaan käy selkeästi ilmi, mitkä kaikki tehtävät osoitettaisiin itsenäiselle yleisen edun valvonnan yksikölle.

Perusteluista ei käy ilmi, mitä ”ympäristöä koskevalla päätöksenteolla” tässä yhteydessä tarkoitetaan. Yleisen edun valvonta kuuluu joka tapauksessa osaksi muitakin viraston perustehtäviä (hallintomenettely, päätöksenteko, valvonta). Lisäksi substanssilakeihin sisältyy mm. vireillepano-oikeuteen ja kuulemismenettelyyn liittyviä säännöksiä, joissa oikeus on säädetty yleistä etua valvovalle viranomaiselle. Epäselväksi jää, hoitaisiko ympäristö-osaston valvova yksikkö myös tällaiset tehtävät, vai onko itsenäiselle yksikölle tarkoitus osoittaa yleisen edun valvonta ainoastaan siltä osin, kun kyse on viraston omiin päätöksiin kohdistuvasta muutoksenhakutarpeesta.

Rakennusperintölain 21 §:n mukaisesti muutoksenhakuoikeus rakennuksen suojelua koskevaan päätökseen olisi mm. yleistä etua valvovalla viranomaisella. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 7 §:n yleissäännöstä vastaava valitusoikeus on mainittu säännöksessä selvyiden vuoksi. Selvää ei ole, onko laajenisiko valitusoikeus muutoksen myötä myös LVV:n yleistä etua valvovalle yksikölle.

Luku 3 Johtaminen (5-8 §)

Kommenttinne näistä pykälästä

5 §

Ehdotetun 5 §:n 5 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 172) on todettu, että Lupa- ja valvontaviraston johtoryhmässä tulisi pääjohtajan lisäksi olla ainakin osastopäälliköt ja toimintayksiköiden johtajat. Tähän luetteloon johtoryhmän jäsenistä olisi syytä lisätä henkilöstön edustaja.

Luku 4 Ohjaus (9-12 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

10 §

Ehdotetun 10 §:n 2 momentissa tulisi säätää, että yhteensovittamisryhmässä on edustettuna myös Lupa- ja valvontavirasto. Tämä olisi eduksi sille, että yhteistoimintaryhmä voi tehdä päätöksiä mahdollisimman hyvän tilannekuvan pohjalta. Tämä voitaisiin järjestää esimerkiksi pääjohtajan jäsenyydellä tai vähintään läsnä- ja puheoikeudelle kokouksissa.

Luku 5 Viraston erinäisiä tehtäviä koskevat säännökset (13-16 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 6 Virkojen täyttäminen ja erityiset kelpoisuusvaatimukset (17-21 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 7 Erinäiset säännökset (22-29 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 8 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (30-36 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

32 §

Ehdotetun 32 §:n 2 momentin mukaan ELY-keskuksen Y-vastuualueilta siirtyvien tehtävien hoitamisen edellyttämät vireillä olevat asiat, tehdyt sopimukset ja sitoumukset samoin kuin niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät tämän lain tullessa voimaan lupa- ja valvontavirastolle. Hämeen ELY-keskuksen Y-vastuualueen tehtäviä ollaan esityksen mukaan siirtämässä sekä lupa- ja valvontavirastoon että useampaan elinvoimakeskukseen. Ehdotettu siirtymäsäännös ei ole yksiselitteinen siltä osin, kun kyse on sellaisista sopimuksista ja sitoumuksista, jotka koskevat sekä lupa- ja valvontaviraston että elinvoimakeskusten tehtäviä. Sama huomio hieman laajempaan on esitetty elinvoimakeskusta koskevan lakiehdotuksen siirtymäsäännöksiä koskien.

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

Eräiden tehtävien hoitaminen molemmissa perustettavissa virastoissa

Lupa- ja valvontavirasto hoitaisi alueidenkäytön ja rakentamisen ohjaus-, suunnittelu- ja valvontatehtäviä. Vastaavasti elinvoimakeskuksia koskevan lakiluonnoksen 2 §:n mukaan elinvoimakeskus hoitaisi sille säädettyjä alueidenkäytön edistämisen tehtäviä. Niin ollen ELY-keskusten nykyisten tehtävien osalta alueidenkäyttöä koskevat tehtävät jaetaan Lupa- ja valvontavirastoon ja elinvoimakeskuksiin. On huomattava, että nykyisin ELY-keskuksissa alueidenkäytön valvonta- ja edistämistehtäviä hoidetaan samoilla resursseilla eikä edistämistehtävä ole yksiselitteisesti erotettavissa esimerkiksi lausunto- ja neuvottelumenettelyissä. Alueidenkäytön tehtävien jakamista kahteen eri virastoon ei voida pitää tarkoituksenmukaisena resurssinäkökulmasta, jakaminen tuo mahdollisesti lisäkustannuksia ja tosiasiallisesti voi vähentää Lupa- ja valvontaviraston käytettävissä olevia ohjaus-tehtävän resursseja. Tehtävien tarkoituksenmukaisen hoitamisen kannalta alueidenkäytön kaikki tehtävät tulisi sijoittaa Lupa- ja valvontavirastoon ja muutoin varmistaa yhteistyö elinvoimakeskusten kanssa.

Vastaavasti luonnonsuojelun toteutuksen sekä laji- ja luontotyyppisuojelelun osalta tehtävät hajautuisivat jatkossa elinvoimakeskuksiin sekä Lupa- ja valvontavirastoon. Näiden virastojen välille muodostuu lausunnotarpeita, jotka voivat lisätä työmäärää virastojen luonnonsuojelutehtävissä, eivät vähennä tai sujuvoita toimintaa. Esimerkkeinä luonnonsuojelulain luontotyyppit, joiden rajauspäätökset tehtäisiin jatkossa LVV:ssa mutta hoidon suunnittelu elinvoimakeskuksessa, ja tällöin elinvoimakeskuksen olisi pyydettävä suunnitelmasta lausunto LVV:lta. Sama tilanne on suojeltavien eliölajien esiintymien rajauspäätösten (LVV) ja kyseisten laji esiintymien hoidon suunnittelun ja toteutuksen (EVK) kohdalla. Jatkovalmistelussa tulee arvioida hajautumisen vaikutuksia yhteistyön, luonnonsuojelun yleisen edun valvonnan kannalta asiantuntemuksen, laillisuusvalvonnan ja operatiivisen ohjauksen eriytyessä saman substanssin osalta eri virastoon, eri johdon ja eri resurssoinnin alle.

Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluisi ilmastotyön koordinointi. Samaan aikaan elinvoimakeskusten tehtäviin säädettäisiin alueidenkäytön ja ilmastotyön edistäminen. Pirkanmaan

ja Lapin elinvoimakeskukseen esitetään ilmastotoimien keskittämistehtäviä (hillitä / sopeutuminen). Hämeen ELY-keskus pitää ensinnäkin tärkeänä varmistaa, että kai-kissa perustettavissa elinvoimakeskuksissa kyetään turvaamaan aluetasoisien ja alueellisista lähtökohdista määritellyn ilmastotyön jatkuvuus. ELY-keskusten toteuttamalla verkostomaisella alueellisella ilmastotyöllä on ollut viime vuosina varsin merkittävä rooli osana aluekehittämisen laajempaa temaattista kokonaisuutta, johon liittyy mm. erilaisia puhtaaseen siirtymään, kiertotalouden edistämiseen ja elinvoiman vahvistamiseen liittyviä tavoitteita. Elinvoimakeskusten perustamista koskevassa jatkotyössä onkin tarpeen kuvata tarkemmin, miten tätä moniteemaista poikkihallinnollista ilmastotyötä voidaan suunnitella, resursoida ja toteuttaa monipaikkaisesti sekä alueiden erilaisia lähtökohtia ja tarpeita huomioivasti. Kuitenkin tehtävistä ja toimivallasta tulisi säätää selkeästi.

Vielä Hämeen ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että kiertotalouden edistäminen on huomioitu lakiehdotuksessa kokonaisuutena arvioiden hyvin suppeasti. Jatkovalmistelussa on tarpeen kiinnittää enemmän huomiota siihen, miten kiertotalouden edistämistehtäviä toteutetaan osana virastojen tehtäväkenttiä sekä keskitetyin että aluelähtöisesti kohdennetuin toimenpitein.

4.1.1.1

Yleisperustelujen 4.1.1.1 luvussa (Keskeiset ehdotukset, s. 95) on Lupa- ja valvontavirastoa koskevassa kappaleessa todettu, että ”Virastoon koottaisiin pääasiassa nykyisten aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle kuuluvat tehtävät”.

Hämeen ELY-keskus kiinnittää huomiota, että ELY-keskusten Y-vastuualueen tehtävät eivät siirry LVV-virastoon kokonaan vaan ns. edistämistehtävät siirtyvät elinvoimakeskuksiin. Keskeisistä ehdotuksista voi näin muotoiltuna saada virheellisen kuvan, kun siinä ei viitata lainkaan myös Elinvoimakeskukseen siirtyviin tehtäviin.

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta

Kommenttinne asetuksesta

-

Kohta 2. Tässä voitte kommentoida elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaa lakiehdotusta (liite 2) ja sen säännöskohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta (liite 7) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihin. Kommentit elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä sekä muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 2? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 3.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Elinvoimakeskuksia koskevat yleiset säännökset (1-5 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

2 §

Lupa- ja valvontavirasto hoitaisi esityksen mukaan alueidenkäytön ja rakentamisen ohjaus-, suunnittelu- ja valvontatehtäviä. Vastaavasti elinvoimakeskuksista annetun lakiluonnoksen 2 §:n mukaan elinvoimakeskus hoitaisi sille säädettyjä alueidenkäytön edistämisen tehtäviä. Niin ollen ELY-keskusten nykyisten tehtävien osalta alueidenkäyttöä koskevat tehtävät jaetaan Lupa- ja valvontavirastoon ja elinvoimakeskuksiin. On huomattava, että nykyisin ELY-keskuksissa

alueidenkäytön valvota- ja edistämistehtäviä hoidetaan samoilla resursseilla eikä edistämistehtävä ole yksiselitteisesti erotettavissa esimerkiksi lausunto- ja neuvottelumenettelyissä. Alueidenkäytön tehtävien jakamista kahteen eri virastoon ei voida pitää tarkoituksenmukaisena resurssinäkökulmasta, jakaminen tuo mahdollisesti lisäkustannuksia ja tosiasiallisesti voi vähentää Lupa- ja valvontaviraston käytettävissä olevia ohjaustehtävän resursseja. Tehtävien tarkoituksenmukaisen hoitamisen kannalta alueidenkäytön kaikki tehtävät tulisi sijoittaa Lupa- ja valvontavirastoon ja muutoin varmistaa yhteistyö elinvoimakeskusten kanssa.

Vastaavasti luonnonsuojelun toteutuksen sekä laji- ja luontotyyppisuojelelun osalta tehtävät hajautuisivat jatkossa elinvoimakeskuksiin sekä Lupa- ja valvontavirastoon. Näiden virastojen välille muodostuu lausuntomenettelytarpeita, jotka voivat lisätä työmäärää virastojen luonnonsuojelutehtävissä, eivät vähennä tai sujuvoita toimintaa. Esimerkkeinä luonnonsuojelulain luontotyyppit, joiden rajauspäätökset tehtäisiin jatkossa LVV:ssä. mutta hoidon suunnittelu elinvoimakeskuksessa, ja tällöin elinvoimakeskuksen olisi pyydettävä suunnitelmasta lausunto LVV:lta. Sama tilanne on suojeltavien eliölajien esiintymien rajauspäätösten (LVV) ja kyseisten lajiesiintymien hoidon suunnittelun ja toteutuksen (EVK) kohdalla. Jatkovalmistelussa tulee arvioida hajautumisen vaikutuksia yhteistyön, luonnonsuojelun yleisen edun valvonnan kannalta asiantuntemuksen, laillisuusvalvonnan ja operatiivisen ohjauksen eriytyessä saman substanssin osalta eri virastoon, eri johdon ja eri resurssoinnin alle.

Elinvoimakeskusten tehtäviin säädettäisiin ml. ilmastotyön edistäminen. Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluisi ilmastotyön koordinointi. Elinvoimakeskuksia koskevassa tarkentavassa sääntelyssä Pirkanmaan ja Lapin elinvoimakeskukseen esitetään ilmastotoimien keskittämistehtäviä (hillitä / sopeutuminen). Hämeen ELY-keskus pitää tärkeänä varmistaa, että kaikissa perustettavissa elinvoimakeskuksissa kyetään turvaamaan alue-tasoisien ja alueellisista lähtökohdista määritellyn ilmastotyön jatkuvuus. ELY-keskusten toteuttamalla verkostomaisella alueellisella ilmastotyöllä on ollut viime vuosina varsin merkittävä rooli osana aluekehittämisen laajempaa temaattista kokonaisuutta, johon liittyy mm. erilaisia puhtaaseen siirtymään, kiertotalouden edistämiseen ja elinvoiman vahvistamiseen liittyviä tavoitteita. Elinvoimakeskusten perustamista koskevassa jatkotyössä on-kin tarpeen kuvata tarkemmin, miten tätä moniteemaista poikkihallinnollista ilmastotyötä voidaan suunnitella, resursoida ja toteuttaa monipaikkaisesti sekä alueiden erilaisia lähtökohtia ja tarpeita huomioivasti. Kuitenkin tehtävistä ja toimivallasta tulisi säätää selkeästi.

Hämeen ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että kiertotalouden edistäminen on huomioitu lakiehdotuksessa kokonaisuutena arvioiden hyvin suppeasti. Jatkovalmistelussa on tarpeen kiinnittää enemmän huomiota siihen, miten kiertotalouden edistämistehtäviä toteutetaan osana virastojen tehtäväkenttiä sekä keskitetyin että aluelähtöisesti kohdennetuin toimenpitein.

3 §

Lupa- ja valvontaviraston organisointia koskevassa säännöksessä säädettäisiin, että virastolla voi olla myös osastojen ulkopuolisia toimintayksiköitä. Osastoilla ja osastojen ulkopuolisilla toimintayksiköillä voi olla niiden työjärjestyksessä määrättäviä toiminnallisia ja alueellisia yksiköitä. Elinvoimakeskuksen organisointia koskevassa säännöksen mukaan elinvoimakeskuksella olisi ”osastorakenne”. Jos on tarkoitus, että myös Elinvoimakeskuksella voi olla osastoista erillisiä yhteisiä

toimintoja tai yksiköitä (eikä kaikki toiminnot ole osastoja), olisi tästä syytä säätää 3 §:ssä. Hämeen ELY-keskuksen näkemyksen mukaan organisaation yhteisille toiminnoille ja tehtäville on elinvoimakeskuksen yhtenäisyyden takaamiseksi oltava oma osastoista erillinen yksikkö, yksiköitä tai osasto.

Pykälän 3 momentin mukaan osastorakenteessa tulee ottaa huomioon “että siinä noudatetaan Euroopan unionin lainsäädännön asettamia vaatimuksia tehtävien järjestämiselle”. Tällä viitattaneen erityisesti EU-rahoitustehtävistä tuttuun ns. tehtävin eriyttämisvaatimuksiin. Asiaa tulisi avata perusteluissa. Eriyttämisvaatimus edellyttää esimerkiksi myöntö- ja maksatus siitä osastosta, mikä toimisi mahdollisesti toteuttajana ns. itse toteutettavissa ESR-hankkeissa. Lisäksi rahoituksen korjaavat toimenpiteet (jatkotoimenpiteet / jälkitoimenpiteet) on EU-lainsäädännön ja hallintoviranomaisen vaatimusten mukaisesti eriytettävä rahoituksen myönnöstä ja maksamisesta myös organisatorisella tasolla, ei vain henkilötasolla.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että elinvoimakeskuksen tiettyjen valvontatehtävien hoitaminen on järjestettävä siten, että asioiden käsittelyn puolueettomuus varmistetaan. Lupa- ja valvontavirastoa koskevassa laissa vastaavissa yhteyksissä eli 4 §:n 3 ja 4 momentissa on käytetty käsitteitä riippumattomuus ja puolueettomuus. Yhdenmukaisuuden vuoksi myös elinvoimakeskusta koskevassa laissa tulisi mainita puolueettomuuden lisäksi riippumattomuus, vaikka käsitteet ovat lähes synonyymeja (koskee kaikkia kohtia, joissa lakiluonnoksessa on mainittu puolueettomuus).

5 §

Ehdotetussa 5 §:ssä säädettäisiin ns. ristiinesittelystä elinvoimakeskusten välillä. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on mainittu pääsääntö, jonka mukaan toisen ELY-keskuksen tehtävien hoito pitäisi muodostua enintään 50 % työajasta ja onko tarpeen olla vain 3 vuoden määräaika. Hämeen ELY-keskus pitää tärkeänä, että ristiinesittelystä säädetään laissa.

Jatkovalmistelussa tulisi vielä hahmottaa eri tilanteet, joissa yhteistyö elinvoimakeskusten välillä on tarpeen ja säätää tätä mahdollistavat säännökset, ettei toimivalta jää epäselväksi ja työt sujuvat. Muualta ehdotetuissa laeissa ei löydy säännöksiä väliaikaisesta yhteistyöstä elinvoimakeskusten välillä. Menettelyt ovat tärkeitä resurssien säästämiseksi ja joskus taas puolueettomuuden varmistamiseksi. Käytännössä tilanteet vaihtelevat paljon esim. milloin elinvoimakeskuksesta ei löydy asian käsittelyyn esteetöntä virkamiestä. Toisaalta maaseudun valvontatehtävistä esimerkkinä tulee mainita vähäinen virka-apu, jota toinen elinvoimakeskus on antanut yksittäisen muusta valvottavasta kohteesta erillisen peltolohkon valvonnassa. Virka-avusta näissäkin tilanteissa tulisi säätää joko elinvoimakeskuksia koskevassa laissa tai substanssilaissa.

Luku 2 Elinvoimakeskusten ohjaus ja johtaminen (6-12 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

6 §

Ehdotetun 6 §:n yksityiskohtaisista perustelujen mukaan erillismäärärahoilla on mahdollista palkata määräaikaista henkilöstöä. Perusteluista saa kuitenkin sen käsityksen, että siinä tarkoitetaan myös EU-varoin palkattua teknisen tuen henkilöstöä ja että myös tällöin kyse olisi määräaikaisista virkasuhteista. Tämä on väärä tulkinta, koska osa teknisen tuen rahoituksella palkatuista henkilöistä ovat vakituudessa virkasuhteessa. Pelkkä rahan lähdhän ei ole ollut eikä voi olla määräaikaisuuden peruste.

8 §

Ehdotetussa 8 §:ssä säädetään elinvoimakeskusten ohjauksen yhteensovittamisesta. Pykälän 2 momentissa tulisi säätää, että uudessa yhteensovittamisryhmässä olisi edustettuna myös elinvoimakeskukset. Tämä on välttämätöntä, jotta yhteistoimintaryhmä voi tehdä päätöksiä mahdollisimman hyvän tilannekuvan pohjalta. Vastaava edustus on tällä hetkellä myös ELY-keskusten johtoryhmässä. Käytännössä elinvoimakeskusten edustaja yhteensovittamisryhmässä voisi olla esimerkiksi elinvoimakeskusten ylijohtajien kulloinenkin puheenjohtaja, mutta asiasta säätäminen tällä tarkkuudella ei ole tarpeen. Tämä lisäys perusteluineen tulisi kirjata myös 8 §:n 2 momentin yksityiskohtaisiin perusteluihin, jotka ovat sivun 212 kuudennessa kappaleessa.

9 §

Ehdotetun 9 §:n (Elinvoimakeskusten johtaminen) 4 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 214 on todettu, että elinvoimakeskusten johtoryhmän jäsenenä tulisi ylijohtajan lisäksi olla ainakin osastopäälliköt. Tähän luetteloon johtoryhmän jäsenistä olisi syytä lisätä henkilöstön edustaja. Vastaavasti, jos elinvoimakeskuksessa on osastojaon ulko-puolisia yhteisiä yksiköistä, olisi johtoryhmässä syytä olla jäsenenä myös näiden yksikköjen johtajat. Näin on säädetty myös lupa- ja valvontaviraston osalta ja jäsenyys varmistaisi virastojen sisäistä tiedonkulkua.

10 §

Ehdotetun 10 §:n 2 momentissa säädettäisiin ylijohtajan otto-oikeudesta. Säännöksessä on rajattu otto-oikeutta vain yleisen edun valvonnan tehtävien osalta. Perusteluissa on todettu, ettei otto-oikeutta olisi myöskään ”asioissa, joiden ratkaisuvalltaa EU-lainsäädäntö rajoittaa. Esimerkiksi Euroopan unionin maataloustuki- ja maaseuturahaston tukien toimeenpanotehtävät sekä delegoidut maksajavirastotehtävät ovat sellaisia, joissa elinvoimakeskuksen ylijohtajalla ei voi olla otto-oikeutta, vaan tehtävät on hoidettava EU-lainsäädännön ja maksajavirastosopimuksen mukaisesti.” Tämä rajaus koskien EU-lainsäädännön edellyttämää tehtävien eriyttämistä eri rahastojen asioissa tulisi Hämeen ELY-keskuksen mielestä säätää nimenomaisesti 2 momentissa ja 1 momentissa oleva viittaus ei vaikuta riittävältä.

12 §

Ehdotetussa 12 §:ssä säädetään osastopäälliköiden nimittämisestä ja asiaa on myös käsitelty yleisperusteluissa. Säännösehdoituksista ei käy ilmi, perustetaanko osastopäälliköiden virat etukäteen työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen. Lupa- ja valvontavirastojen. 28 §:ssä esitetään säädettäväksi, että ylijohtajan virat perustettaisiin TEM:n yhteyteen. LVV:n osalta näin on säädetty myös osastopäällikköjen virkojen osalta. Jos elinvoimakeskusten osastopäällikön virkoja ei perusteta TEM:n yhteyteen, voi toimeenpano vaikeutua merkittäväällä tavalla.

Luku 3 Kehittämisen- ja hallintokeskusta koskevat säännökset (13-19 §)

Kommenttini näistä pykälistä

13 §

Ehdotetun 13 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädettäisiin nykyistä vastaavin sanamuodoin KEHA-keskuksen toimivallasta koskien valtionavustuslain, ja erikseen niin säädettäessä, muidenkin lakien nojalla elinvoimakeskuksesta myönnettäviä avustuksia. Momentin 2 ja 3 kohtien sanamuotoja olisi syytä yhtenäistää siten, ettei jää epäselväksi, kenellä on avustuksen valvontavastuu mahdollisissa 3 kohdan mukaisissa asioissa. Jos se on yhteinen elinvoimakeskuksella ja KEHA-keskuksella, tulisi tämä näkyä säännöksestä.

16 §

Ehdotetun 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin kehittäminen- ja hallintokeskuksen johtajan nimikkeestä. Huomioiden kehittäminen- ja hallintokeskuksen tehtävät ja organisaation koko sekä elinvoimakeskusten virastopäälliköiden virkanimike, voisi kehittäminen- ja hallintokeskuksen virastopäällikön nimike olla ylijohtaja.

Luku 4 Elinvoimakeskuksia sekä kehittäminen- ja hallintokeskusta koskevat erinäiset säännökset (20-25 §)

Kommenttini näistä pykälistä

22 §

Ehdotetussa 22 §:ssä säädettäisiin, että elinvoimakeskuksella voisi olla kielivähemmistön palveluyksikkö ja että niistä säädettäisiin asetuksella. Asetusluonnoksessa ei ole tätä koskevaa tarkentavaa sääntelyä. Hämeen ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että kuitenkin asetuksessa olisi säännös koskien 28 § keskitettyjä rakennerahastotehtävien hoitamista varten olevista ruotsinkielisistä palveluryhmistä kahdessa elinvoimakeskuksessa. Hämeen ELY-keskuksen käsityksen mukaan 28 § on jatkossa tarpeeton, koska esimerkiksi rakennerahastohankkeiden valtakunnallisia teemoja rahoitetaan kaikista neljästä RR-ELY-keskuksesta (jatkossa elinvoimakeskuksesta) ja kielelliset oikeudet tulee turvata kaikissa RR-tehtäviä hoitavista elinvoimakeskuksissa.

Joka tapauksessa ehdotettu 22 §:n ja 28 §:n sääntely jää epäselväksi ja sääntelyä tulisi selkiyttää tältä osin.

25 §

Ehdotetun 25 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että koska elinvoimakeskukset sijaitsevat usean hallintotuomioistuimen tuomiopiirin alueella ”Elinvoimakeskusten päätöksistä tehtyjen valitusten voidaan siten arvioida ohjautuvan nykytilaa vastaavalla tavalla eri hallinto-oikeuksiin”. Vastaava maininta on yleisperusteluissa. Tältä osin Hämeen ELY-keskus kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että merkittävä osa elinvoimakeskuksissa jatkossakin tehtävistä päätöksistä koskee maatalouden valvontaa ja maaseudun kehittämistä koskevista asiaryhmiä, joista valitetaan keskitetysti Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen (esim. laki 1325/2022).

Luku 5 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (27-30 §)

Kommenttine näistä pykälistä

26 §

Voimaantuloa koskevassa 26 §:ssä säädettäisiin yleisesti, että muualla laissa oleva viittaus ELY-keskukseen tarkoittaisi jatkossa Elinvoimakeskusta, ”jos sen tehtävät liittyvät tämän lain 2 §:ssä tarkoitettuihin tai muualla laissa elinvoimakeskukselle säädettyihin tehtäviin”. Vähintään säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa pitäisi tuoda esiin, miksi rajaus 2 §:n mukaisiin tehtäviin on tarpeen (eli koska osa ELY-keskuksen tehtävistä tullaan samanaikaisesti siirtämään Lupa- ja valvontaviraston tehtäviksi). Asian avaaminen perusteluissa on tärkeää, koska ELY-keskuksen tehtävienjako kahteen eri virastoon ei ole yksinkertainen järjestely ja 2 §:n säännöstä pystytään kirjoittamaan aukottomasti.

27 §

Ehdotetussa 27 §:ssä säädettäisiin siirtymäsäännöksiä koskien sopimuksia, sitoumuksia ja vireillä olevia asioita. Siirtymäsäännöksiä tulee tarkastella useasta näkökulmasta

Ensinnäkin siirtymäsäännöksessä ei ole sopimusten, velvoitteiden ja sitoumusten osalta otettu riittävästi huomioon tilanteita, joissa, käsittelevä ELY-keskus muuttuu uudistuksen myötä kahdeksi eri elinvoimakeskukseksi. Ehdotetussa muotoilussa säädettäisiin, että oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät lain tullessa voimaan ”vastaavalle alueellisesti toimivaltaiselle elinvoimakeskukselle”. Säännös ei ole yksiselitteinen niiden ELY-keskusten osalta, joissa maakunnat jakautuvat eri Elinvoimakeskuksiin. Näin on esimerkiksi Hämeen ELY-keskuksen osalta esityksen toteutuessa. Sopimuskumppanin kannalta lienee myös täysin ennakoimatonta, jos sopijakumppaniksi tuleekin kaksi eri elinvoimakeskusta yhden sijaan. Toisaalta kuka on tehdystä sitoumuksesta vastaava Elinvoimakeskus, jos tehty sitoumus koskee koko nykyistä ELY-keskusaluetta eli esimerkiksi kahta maakuntaa. Lisäksi säännöksessä ei ole huomioitu sitä, että ELY-keskusten tehtävistä osa siirtyy Lupa- ja valvontavirastolle. Jos ELY-keskus on tehnyt sopimuksen tai sitoumuksen ja sen tulisi siirtyä Lupa- ja valvontavirastolle, ei ainakaan tämä siirtymäsäännös mahdollista tätä tilannetta lainkaan. Säännöstä tulisi täydentää ja täsmentää tältä osin.

Siirtymäsäännökset ovat erityisen tärkeitä aluehallinnon muutoksen voimaantullessa vireillä olevien asioiden kannalta. Ehdotetun säännöksen mukaan vireillä olevat asiat siirtyvät tämän lain tullessa voimaan ”vastaavalle alueellisesti toimivaltaiselle elinvoimakeskukselle”. Säännös ei ole riittävän selkeä tilanteessa, jossa nykyinen ELY-keskusalue jakautuu kahdelle eri elinvoimakeskusalueelle esimerkiksi Hämeen ELY-keskuksen nykyisen toimialueen kaksi osaa siirtyisi kahteen eri elinvoimakeskukseen: Päijät-Häme > Etelä-Suomen EV, Kanta-Häme > Pirkanmaan-Kanta-Hämeen EV (RR-rahoitus kuitenkin Keski-Suomen EV). Asia on merkityksellinen monenlaisten ELY-keskuksessa muutoshetkellä vireillä olevien asioiden kannalta. Esimerkiksi yksittäisen hakijan hakemusasian siirto on yksinkertaista tehdä yrityksen kotipaikan mukaisesti. Kuitenkin huomionarvioista siirtymäsäännöstä muotoiltaessa on tiedostaa, että vireillä olevat asiat eivät välttämättä koske vain yhtä maakuntaa.

Erytyisesti Hämeen ELY-keskus nostaa esiin ELY-keskuksen rahoitustoiminnan. Esimerkiksi maaseuturahaston rahoitus on kohdennettu Hämeen ELY-keskuksen koko alueelle, eikä rahoitusta ole alun alkaen maakunnittain jaoteltu. Hanketoimijan kotipaikalla voi olla merkitystä uutta elinvoimakeskusta määriteltäessä. Alue- ja rakennepolitiikan rahoitus sen sijaan on maakunnittaisesti jaoteltu, mutta rahoitetut hankkeet eivät ole useinkaan vain yhteen maakuntaan kohdistuvia vaan rahoitetuissa ja kesken olevissa hankkeissa on paljon ylimaakunnallisia hankkeita. Esimerkiksi tällä hetkellä yli puolet Kanta-Hämeen alueelle rahoitetuista hankkeista suuntautuu ylimaakunnallisesti nimenomaan Päijät-Hämeen tai Uudenmaan suuntaan ja vain yksi Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan maakunnan suuntaan.

Jatkovalmistelussa tulisi selvittää siirtymäsäännöksen tarpeet monenlaisten erilaisten vireillä olevien asioiden näkökulmasta. Hämeen ELY-keskus pitää tärkeänä, että siirtymäsäännös kirjoitettaisiin esimerkiksi EU:n alue- ja rakennepolitiikan muutoksen voimaan tullessa kesken hankkeiden osalta selkeästi siten, että yksi elinvoimakeskus olisi toimivaltainen viranomaisen uudistuksen voimaan tullessa käynnissä olevan hankkeen koko loppu elinkaaren ajan jatkotoimenpiteet mukaan lukien. Luonnollisinta olisi, että Kanta-Hämeen maakunnan alueen hankkeiden osalta säädettäisiin siirtymäsäännös, jolla alueellisesti toimivaltaiseksi elinvoimakeskukseksi säädettäisiin Kanta-Hämeen alueelle suuntautuvien kokonaan tai osin suuntautuvien hankkeiden osalta Etelä-Suomen elinvoimakeskus EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021–2027 loppuun asti. Tämä olisi myös EURA 2021 järjestelmän kannalta yksinkertaisinta.

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

Yleisperustelujen 2.1.2.3 luvun (Nykytila, s. 58) on avattu laajasti TE- ja KOTO-palvelujen uudistuksen vaikutuksista KEHA-keskuksen tehtäviin. Hallituksen esityksen luvussa 2.1.2.2 ei sen sijaan käsitellä lainkaan näiden muutoksen vaikutuksia ELY-keskusten tehtäviin ja esitystä tulisi täydentää tältä osin.

Yleisperustelujen 2.2.1.3 luvun (Nykytilan arviointi, s. 84) on väliotsikko ”rahoitustehtävät”. Kappaleessa on kerrottu, kuinka ELY-keskusten kansalliset yritystuet (laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028, 758/2021) on keskitetty rakennerahastoasioista vastaaville neljälle ELY-keskukselle ja keskitettyihin toimintoihin on oltu tyytyväisiä. Hämeen ELY-keskus kiinnittää huomiota, että kappaleessa mainitaan jostain syystä vain kansalliset yritystuet, vaikka niiden määrä on vähäinen suhteessa EU-osarahoitteisiin yritystukiin, joita myönnetään saman kappaleessa jo mainitun ei mainita lainkaan EU-osarahoitteisia yritystukia, jotka myönnetään saman valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain nojalla. Kappaleessa ei mainita myöskään muitakaan laajoja EU-rahoitustehtäviä, joita mainitut neljä rakennerahastotehtäviä hoitavaa ELY-keskus vastaavat. Hämeen ELY-keskus katsoo, että tekstiä tulisi laajentaa siten, että se kattaa kaikki nykyisessä ELY-keskuksia koskevassa asetuksessa (1373/2018) säädetyt keskitetyt rahoitustehtävät, esimerkiksi Hämeen ELY-keskuksen osalta myös alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetussa laissa (756/2021) tarkoitetut välittävän toimielimen tehtävät (ELY-asetuksen 6.2 §:n 1 kohta) sekä maaseuturahoituksen valtakunnalliset rahoitukset (ELY-asetus 6.1 §:n 1 kohta).

Yleisperustelujen 4.2.5.7 luvussa (s. 125) kerrotaan kirjaamojen määrästä. ELY-keskusten kirjaamotoiminnan on hoitanut KEHA-keskus. KEHA-keskus on toteuttanut toimintaa monipaikkaisesti siten, että asiahallinnan asiantuntija on voinut kirjat tarvittaessa useammankin ELY-keskuksen saapuvia kirjattavia asioita. Lukuisten keskitettyjen tehtävien takia ja ehdotetun uudistuksen myötä alueiden edelleen laajentuessa on asiakkaalla usein haastava mieltää oikea toimivaltainen ELY-keskus. Kuitenkin hallintolain (434/2003) säännökset asian vireilletulosta ja asian siirtämisestä eivät tunnista tilannetta, jossa yksi viranomaisen (KEHA-keskus) huolehtii useiden viranomaisten asioiden kirjaamisesta. Hämeen ELY-keskus esittää harkittavaksi jatkovalmistelussa, että elinvoimaketuksille säädettäisiin olevan yksi yhteinen kirjaamo. Tämä vähentäisi tilanteita, joissa hallintolain määrämuotoisesta sääntelystä johtuen on riski määräjän menettämisestä, jos asian laitetaan vireille virheelliseen ELY-keskuksen kirjaamoon. Vaihtoehtoisesti voitaisiin säätää, että toisen ELY-keskuksen kirjaamoon toimitettu hakemus voitaisiin katsoa saapuneen määräjässä samalla kaikkiin ELY-keskuksiin.

Yleisperustelujen 4.2.7 (s. 153) luvussa on mainittu, että rekrytoinnissa tulisi ottaa huomioon, että henkilöstöllä on edelleen paikallisten ja alueellisten olosuhteiden tuntemusta. Samassa kappaleessa on todettu, että tämä lisätä etätöiden ja paikkariippumattoman työn tarvetta ja mahdollisuuksia. Vertaus vaikuttaa tässä kontekstissa epäselvältä ja irralliselta.

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttini tältä luvulta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

1 § Elinvoimakeskusten nimet, toimialueet ja päätoimipaikat

Kommenttinne tästä pykälästä

Hämeen ELY-keskuksen toimialue esitetään jaettavaksi kahteen eri elinvoimakeskukseen. Tämä voi vaikeuttaa sidosryhmien työtä Hämeen alueella ja sidosryhmätyön pirstoutumista. Esimerkkeinä mainittakoon merkittävät sidosryhmät kuten Hämeen kauppa-kamari, Hämeen yrittäjät ja MTK Häme.

Hämeen ELY-keskus katsoo, että elinvoimakeskusten toimialueen muodostuessa useammasta maakunnasta, tulisi elinvoimakeskuksen nimen kuvata mahdollisimman hyvin ja tasapuolisesti koko toimialuetta, eikä nimen alkuosa saisi olla vain yhden maakunnan nimi. Jos ehdotettu toimialuejako

toteutuisi, Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan maakuntien muodostama elinvoimakeskus voisi olla nimeltään Sisä-Suomen elinvoimakeskus.

Hämeen ELY-keskus esittää harkittavaksi, että päätoimipaikan ja toimipaikan säätämisen lisäksi, elinvoimakeskuksessa työskentelevien virkapaikoista säädettäisiin samalla tavoin kuin esitetään säädettäväksi KEHA-keskuksen toimipaikoista. Asetusluonnoksen 17 §:n mukaan KEHA-keskuksen henkilöstön virkapaikkoja olisivat kaikki elinvoimakeskukset ja lisäksi virkapaikkoja voisi olla muissa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastojen toimipaikoissa. Sääntely tukisi osaltaan valtiovarainministeriön johdolla tehtävää valtion palvelu- ja toimitilaverkon uudistamishankkeen toista vaihetta.

2 § Elinvoimakeskusten organisaatio

Kommenttinne tästä pykälästä

-

3-13 § Elinvoimakeskusten toimialueet eräissä tehtävissä (keskitetyt tehtävät)

Kommenttinne näistä pykälistä

Ilmasto- ja kiertotaloustyö

Elinvoimakeskusten tehtäviin säädettäisiin alueidenkäytön ja ilmastotyön edistäminen. Lisäksi Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluisi ilmastotyön koordinointi. Elinvoimakeskuksia koskevassa tarkentavassa sääntelyssä Pirkanmaan ja Lapin elinvoimakeskukseen esitetään ilmastotoimien keskittämistehtäviä (hillitä / sopeutuminen). Hämeen ELY-keskus pitää tärkeänä varmistaa, että kaikissa perustettavissa elinvoimakeskuksissa kyetään turvaamaan aluetasoisien ja alueellisista lähtökohdista määritellyn ilmastotyön jatkuvuus. ELY-keskusten toteuttamalla verkostomaisella alueellisella ilmastotyöllä on ollut viime vuosina varsin merkittävä rooli osana aluekehittämisen laajempaa temaattista kokonaisuutta, johon liittyy mm. erilaisia puhtaaseen siirtymään, kiertotalouden edistämiseen ja elinvoiman vahvistamiseen liittyviä tavoitteita. Elinvoimakeskusten perustamista koskevassa jatkotyössä onkin tarpeen kuvata tarkemmin, miten tätä moniteemaista poikkihallinnollista ilmastotyötä voidaan suunnitella, resursoida ja toteuttaa monipaikkaisesti sekä alueiden erilaisia lähtökohtia ja tarpeita huomioivasti. Vielä Hämeen ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että kiertotalouden edistäminen taas on huomioitu lakiehdotuksessa kokonaisuutena arvioiden hyvin suppeasti. Jatkovalmistelussa on tarpeen kiinnittää enemmän huomiota siihen, miten kiertotalouden edistämistehtäviä toteutetaan osana virastojen tehtäväkenttiä sekä keskitetyin että aluelähtöisesti kohdennetuin toimenpitein.

Keskitetyt tehtävät

Valtioneuvoston asetuksen 3–13 §:ssä säädettävät lukuisat ja erilaiset toimialueet useissa eri tehtävissä ja tehtävien keskittämiset aiheuttavat sen, että aluehallinnon rakenteesta ja palveluista asiakkaille, yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille vaikeasti hahmotettavan. Keskittämiset johtavat siihen, että elinvoimakeskuksista, tai ainakaan osasta niistä, ei muodostu hallitusohjelman tarkoittamia vahvoja alueellisia elinvoimakeskuksia. Lisäksi monimutkaiseksi muodostuva rakenne vaikeuttaa elinvoimakeskusten tehokasta ja vaikuttavaa johtamista.

Asetusluonnoksessa on esitetty, että vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain vesienhoidon toimeenpanon edistämistehtävät keskitettäisiin viiteen elinvoima-keskukseen (3, 7, 9 §) ja vesitaloustehtävät kolmeen elinvoimakeskukseen eri aluejaoilla (4, 6, 12 §,). Selkeämpi vaihtoehto voisi olla, että vesienhoidon toimeenpanotehtävät keskitettäisiin samanlaisella aluejaoilla kuin vesitaloustehtävät. Tästä voisi resurssien käytönkin kannalta olla synergiaetuja. Nykyisin ainakin osassa ELY-keskuksia samat henkilöt hoitavat esimerkiksi sekä vesitalouden että vesienhoidon avustuksia.

Mikäli esitetyt keskittämiset arvioidaan elinvoimakeskuksista annettavan lain 4 §:n 2 momentin mukaisiksi, tulisi ainakin toisiinsa tiiviisti liittyvien ja toisiaan tukevien tehtävien keskittämiset tehdä samoille toimialueilla. Tällaisia tehtäviä olisivat ainakin vesienhoidon toimeenpanon edistämistehtävät, kalatalouteen liittyvät tehtävät ja vesitaloustehtävät.

Tekninen huomio

Eräiden virastojen osalta asetuksessa on mainittu tarpeettomasti, että virasto hoitaa tehtävää omalla alueellaan. Esim. 3 §:n 5 momentissa todetaan: [Etelä-Suomen] elinvoimakeskus hoitaa 1 §:ssä tarkoitetulla toimialueella valtionavustuslaissa tarkoitetut valtionapuviranomaisten tehtävät, kun avustusta myönnetään valtion talousarviossa erikseen osoitetuista määrärahoista rakennuksen hoitoa ja kunnossapitoa varten rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 16 §:n nojalla.

Muut mahdolliset huomiot asetuksesta

Kommenttinne

28 §

Ehdotettu 28 §:n osalta tulee jatkovalmistelussa pohtia, onko sääntely tarpeen. Jos uudistus toteutuu, Etelä-Suomen elinvoimakeskus on joka tapauksessa kaksikielinen ELY-keskus ja erillisen ruotsinkielisen palvelujen säätäminen tuntuu tähän nähden tarpeettomalta etenkin, kun ehdotus koskisi vain yhtä elinvoimakeskusta. Kaikki neljä elinvoima-keskusta, joille EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman rahoitustehtäviä on keskitetty toimivat (valtakunnallisissa hankkeissa) myös ruotsinkielisellä alueella.

29 §

Ehdotetun 29 §:n osalta viitataan 28 §:n kohdalla lausuttuun.

30 §

Ehdotetussa 30 §:ään sisältyisi pykälä otsikon mukaan siirtymäsäännökset. Hämeen ELY-keskus toistaa tässä jo elinvoimakeskuksia koskevan lain siirtymäsäännöksistä yllä lausumansa.

Siirtymäsäännöksiä tulee tarkastella useasta näkökulmasta. Ensinnäkin siirtymäsäännöksessä ei ole sopimusten, velvoitteiden ja sitoumusten osalta otettu riittävästi huomioon tilanteita, joissa, käsittelevä ELY-keskus muuttuu uudistuksen myötä kahdeksi eri elinvoimakeskukseksi. Ehdotetussa muotoilussa säädettäisiin, että oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät lain tullessa voimaan ”vastaavalle alueellisesti toimivaltaiselle elinvoimakeskukselle”. Säännös ei ole yksiselitteinen niiden ELY-keskusten osalta, joissa maakunnat jakautuvat eri Elinvoimakeskuksiin. Näin on esimerkiksi Hämeen ELY-keskuksen osalta esityksen toteutuessa. Sopimuskumppanin kannalta lienee myös täysin ennakoimatonta, jos sopijakumppaniksi tulee kaksi eri elinvoimakeskusta yhden sijaan. Toisaalta kuka on tehdystä sitoumuksesta vastaava Elinvoimakeskus, jos tehty sitoumus koskee koko nykyistä ELY-keskusaluetta eli esimerkiksi kahta maakuntaa. Lisäksi säännöksessä ei ole huomioitu sitä, että ELY-keskusten tehtävistä osa siirtyy Lupa- ja valvontavirastolle. Jos ELY-keskus on tehnyt sopimuksen tai sitoumuksen ja sen tulisi siirtyä Lupa- ja valvontavirastolle, ei ainakaan tämä siirtymäsäännös mahdollista tätä tilannetta lainkaan. Säännöstä tulisi täydentää ja täsmentää tältä osin.

Siirtymäsäännökset ovat erityisen tärkeitä aluehallinnon muutoksen voimaantullessa vireillä olevien asioiden kannalta. Ehdotetun säännöksen mukaan vireillä olevat asiat siirtyvät tämän lain tullessa voimaan ”vastaavalle alueellisesti toimivaltaiselle elinvoimakeskukselle”. Säännös ei ole riittävän selkeä tilanteessa, jossa nykyinen ELY-keskusalue jakautuu kahdelle eri elinvoimakeskusalueelle esimerkiksi Hämeen ELY-keskuksen nykyisen toimialueen kaksi osaa siirtyisi kahteen eri elinvoimakeskukseen: Päijät-Häme > Etelä-Suomen EV, Kanta-Häme > Pirkanmaan-Kanta-Hämeen EV (RR-rahoitus kuitenkin Keski-Suomen EV). Asia on merkityksellinen monenlaisten ELY-keskuksessa muutoshetkellä vireillä olevien asioiden kannalta. Esimerkiksi yksittäisen hakijan hakemusasian siirto on yksinkertaista tehdä yrityksen kotipaikan mukaisesti. Kuitenkin huomionarvioista siirtymäsäännöstä muotoiltaessa on tiedostaa, että vireillä olevat asiat eivät välttämättä koske vain yhtä maakuntaa.

Eryteisesti Hämeen ELY-keskus nostaa esiin ELY-keskuksen rahoitustoiminnan. Esimerkiksi maaseuturahaston rahoitus on kohdennettu Hämeen ELY-keskuksen koko alueelle, eikä rahoitusta ole alun alkaen maakunnittain jaoteltu. Hanketoimijan kotipaikalla voi olla merkitystä uutta elinvoimakeskusta määriteltäessä. Alue- ja rakennepolitiikan rahoitus sen sijaan on maakunnittaisesti jaoteltu, mutta rahoitetut hankkeet eivät ole useinkaan vain yhteen maakuntaan kohdistuvia vaan rahoitetuissa ja kesken olevissa hankkeissa on paljon ylimaakunnallisia hankkeita. Esimerkiksi tällä hetkellä yli puolet Kanta-Hämeen alueelle rahoitetuista hankkeista suuntautuu

ylimaakunnallisesti nimenomaan Päijät-Hämeen tai Uudenmaan suuntaan ja vain yksi Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan maakunnan suuntaan.

Jatkovalmistelussa tulisi selvittää siirtymäsäännöksen tarpeet monenlaisten erilaisten vireillä olevien asioiden näkökulmasta. Hämeen ELY-keskus pitää tärkeänä, että siirtymäsäännös kirjoitettaisiin esimerkiksi EU:n alue- ja rakennepolitiikan muutoksen voimaan tullessa kesken hankkeiden osalta selkeästi siten, että yksi elinvoimakeskus olisi toimivaltainen viranomaisen uudistuksen voimaan tullessa käynnissä olevan hankkeen koko loppu elinkaaren ajan jatkotoimenpiteet mukaan lukien. Luonnollisinta olisi, että Kanta-Hämeen maakunnan alueen hankkeiden osalta säädettäisiin siirtymäsäännös, jolla alueellisesti toimivaltaiseksi elinvoimakeskukseksi säädettäisiin Kanta-Hämeen alueelle suuntautuvien kokonaan tai osin suuntautuvien hankkeiden osalta Etelä-Suomen elinvoimakeskus EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021–2027 loppuun asti. Tämä olisi myös EURA 2021 järjestelmän kannalta yksinkertaisinta.

Kohta 3. Tässä voitte kommentoida Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite3) ja sen säännöskohtaisia perusteluja sekä sen yleisperusteluita ja muita lukuja hallituksen esityksessä liittyen Ahvenanmaan valtionvirastoon (liite 4) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotukset Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihinKommentit yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 3? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä B osuuteen.

Ei

Luku 1 Yleiset säännökset (1-4 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 2 Ahvenanmaan valtionviraston ohjaus (5-6 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Johtaminen (7-11 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 4 Erinäiset säännökset (12-14 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

B HALLITUKSEN ESITYSLUONNOSTA KOSKEVAT MUUT MAHDOLLISET HUOMIOT

Onko teillä kommentoitavaa B osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä C osuuteen.

Kyllä (vastauskenttä aukeaa, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta.

Luku 2

Hämeen ELY-keskus toteaa yleisenä kommenttina, että yleisperustelujen 2.2.1.3 luku (Nykytilan arviointi) sisältää lähinnä nykytilaa kuvaavia toteamuksia ja joitain viittauksia tehtyihin selvityksiin. Kappaleessa tulisi hallituksen esityksen laatimisohjeiden mukaisesti tehdä arvioita nykytilasta, joiden johdosta esityksessä ehdotettavat muutokset olisivat tarpeen.

Yleisperustelujen 2.2.1.3 luvun (Nykytilan arviointi, s. 84) on väliotsikko ”virkamiesten sijoittuminen”, jossa käsitellään ELY-keskusten henkilökunnan määrää. Hämeen ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että listauksesta ei käy nyt ilmi onko tarkoitus kuvata vakituisten virkamiesten määrää vai kenties toimintamenoilla ja erillismäärärahoilla palkattujen virkamiesten määrää ja tekstiä tulisi selkiyttää tältä osin. Esimerkiksi Hämeen ELY-keskuksessa on listan mukaan 115 virkamiestä, joista merkittävin osa on Hämeenlinnassa (66). Vakituisten virkamiesten määrä voi pitää paikkansa. Kuitenkin heistä merkittävin osa työskentelee Lahdessa, ei Hämeenlinnassa, joten Hämeenlinna vaikuttaa virheelliseltä tiedolta. Samaan aikaan tiedot eivät ilmeisesti sisällä määräaikaisten toimintamenoilla tai erillismäärärahoilla palkatun henkilöstön määrää, joita on ELY-keskuksissa merkittävä määrä. Hämeen ELY-keskuksen kokonaishenkilöstömäärä riippumatta palkkauksen rahoituksesta tai kestosta oli esim. tammikuussa 2024 yhteensä 174 henkilöä, joista virkapaikkana oli Lahti 85 henkilöllä, Hämeenlinna 69 henkilöllä ja virkapaikkana muu kaupunki (suurin osa Pasila, Helsinki) 20 henkilöllä.

Samassa kappaleessa käsitellään myös Y-vastuualueen henkilöstömäärää. Ilmeisesti määrätiedot kuvaavat kaikkien elinvoimakeskusten Y-vastuualueen henkilöstömäärää. Kuitenkaan tästäkään tekstistä ei käy ilmi, onko kyse vakituisista vai myös määräaikaisten ja toisaalta onko mukana erillismäärärahoihin palkatut, joita YM:n tehtävissä on merkittävä määrä.

Vielä Hämeen ELY-keskus toteaa, että henkilöstömäärää koskeva kappale on määrätieto- ja toteava, mutta se sijaan kappaleessa ei vaikuta lainkaan arvioitavan henkilöstömäärän sijoittumisen merkitystä. Teksti on kuitenkin sijoitettu nykytilan arviointia koskevassa yleisperustelujen osaan.

Luku 4

Yleisperustelujen 4.2.5.6 luvussa (vaikutukset, s. 119), on ”valtion aluehallinnon uudistamisesta aiheutuvat vaikutukset hallintotuomioistuimiin” kappaleessa todettu, että elinvoimakeskusten

päätöksiin haetaan muutosta viranomaisen toimialueen mukaisesta hallinto-oikeudesta. Kappaleessa olisi hyvä todeta, että merkittävä osa elinvoimakeskuksissa jatkossakin tehtävistä päätöksistä koskee maatalouden valvontaa ja maaseudun kehittämistä koskevista asiaryhmiä, joista valitetaan keskitetysti Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen (esim. laki 1325/2022). Asiaa on käsitelty myös elinvoimakeskusta koskevan lain 25 §:n perusteluissa.

C HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSEN SISÄLTÄMÄT MUUT LAKIEHDOTUKSET, JOILLA TOTEUTETAAN UUDISTUKSEN EDELLYTTÄMÄT TEHTÄVÄSIIRROT LUPA- JA VALVONTAVIRASTOLLE, ELINVOIMAKESKUKSILLE, KEHITTÄMIS- JA HALLINTOKESKUKSELLE SEKÄ MUILLE VIRASTOILLE

Onko teillä kommentoitavaa C osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä D osuuteen.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Ulkoministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.1

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Oikeusministeriö, 39 lakiehdotusta, luku 7.2

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sisäministeriö, 10 lakiehdotusta, luku 7.3

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Puolustusministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.4

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Valtiovarainministeriö, 18 lakiehdotusta, luku 7.5

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 24 lakiehdotusta, luku 7.6

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Maa- ja metsätalousministeriö, 68 lakiehdotusta, luku 7.7

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

7.7.38 Laki metsätalouden määräaikaisesta kannusjärjestelmästä annetun lain 27 ja 28 §:n muuttamisesta

Ehdotuksessa mainitaan, että Suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennartien tekemisen tukea koskevaa päätöstä ei saa tehdä ennen kuin metsäkeskukselle on toimitettu elinvoimakeskukselle tehty ojitusilmoitus ja siitä mahdollisesti annettu lausunto, jos suometsän hoitosuunnitelmaan sisältyvästä toimenpiteestä on tehtävä vesilain (587/2011) mukainen ojitusilmoitus. Vesilain valvonnan tehtävät siirtyvät lupa- ja valvontavirastoon eli ojitusilmoitus tehdään jatkossa LVV:lle eikä elinvoimakeskukselle. Tätä ei ole huomioitu lakiehdotuksessa.

Liikenne- ja viestintäministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 7.8

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

7.8.13 Vesiliikennelaki

102 §

Lain 102 §:ssä on säädetty oikeudesta kielto- ja rajoitusasian vireillepanoon. ELY-keskus ehdotetaan muutettavaksi tehtävien siirtymisen vuoksi elinvoimakeskukseksi. Jos kielto- tai rajoitusasian käsittelevä toimivaltainen viranomainen on jatkossa elinvoimakeskus, tulisi vireillepano-oikeus asiassa syytä säätää myös Lupa- ja valvontavirastolle, jonka tehtäviin yleisen edun valvonta ehdotetaan kuuluvan.

106 §

Vesiliikennelakia koskevassa muutosehdotuksessa esitetään 106.3 §:ssa (Lupa kilpailuihin, harjoituksiin ja muihin tapahtumiin) että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus muutettaisiin tehtävän siirtämisen vuoksi elinvoimakeskukseksi. ”Luvan usean kunnan alueella pidettävään tapahtumaan antaa toimivaltainen elinvoimakeskus. Usean viraston alueella pidettävään

tapahtumaan myöntää luvan se toimivaltainen elinvoimakeskus, jonka toimi-alueella tapahtuma pääosin pidetään”.

Hämeen ELY-keskus toteaa, että kyseessä on lupa, jonka yhden kunnan alueella pidettävään tapahtumaan antaa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Näin ollen kyseessä on ympäristönsuojeluun liittyvä lupa-asia. Elinvoimakeskukset eivät olisi enää esityksessä tarkoitettuja ympäristöasioissa lupaviranomaisia toisin kuin Lupa- ja valvontavirasto.

Työ- ja elinkeinoministeriö, 31 lakiehdotusta, luku 7.9

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sosiaali- ja terveysministeriö, 52 lakiehdotusta, luku 7.10

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Ympäristöministeriö, 25 lakiehdotusta, luku 7.11

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

7.11.5 Jätelaki

22 §

Jätelain 22 §:ssä 1 momentissa säädettäisiin, että Lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja edistää tehtävien hoitamista toimialueellaan. Virasto on valtakunnallinen, eikä toimialueesta ole aiempaa vastaavasti siten Hämeen ELY-keskuksen mukaan enää tarpeen säätää laissa.

7.11.8 Luonnonsuojelulaki

Hämeen ELY-keskus on esittänyt edellä kohdassa B näkemyksiä koskien luonnonsuojelu-lain mukaisten tehtävien hajautumista sekä esittänyt huolensa resurssien määrästä tehtävissä suunnitellun tehtävänjaon toteutuessa.

28 §

Ehdotuksen mukaan 28 §:n mukainen päätös ja sopimus tuesta siirtyisi aluehallinnon uudistuksessa elinvoimakeskuksiin. Käytännössä tällä hetkellä suuri osa ELY-keskuksen teettämistä luonnonhoitotöistä kohdistuu nimenomaan yksityisille luonnonsuojelualueille. Pykäläehdotuksessa oleva ilmaisu "on syytä olla yhteydessä" ei ole säädöstekstiä vaan löysä ja epämääräinen ilmaisu. Lisäksi huolta esitetään, miten yhteydenpito käytännössä hoidetaan – esim. virallisella lausuntopyynnöllä. Menettely tulee ottaa huomioon myös Lupa- ja valvontaviraston organisoitumisessa ja prosesseissa – miten jatkossa hoidetaan sujuvimmin esimerkiksi elinvoimakeskusten Helmi-luonnonhoitohankkeisiin liittyvä LSL:n valvonta, ohjaus, LSL:n mukaiset poikkeamislupahakemukset sekä lausuntopyynöt siten, että prosessit ja vastuut ovat kaikille selviä.

35 §

Luonnonsuojelulain 35 §:ssä säädettäisiin, että luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto Lupa- ja valvontavirastolta. Usein LVV olisi jatkossa luvan myöntävä tai suunnitelman hyväksyvä viranomainen. Ympäristö-asioiden käsittelystä lupa- ja valvontavirastossa annetun hallituksen esityksen mukaan sisäistä lausuntoa ei pyydettäisi. Selvyyden vuoksi tämän voisi todeta myös LSL 35 §:n muutoksen perusteluissa. Kyseistä momenttia esitetään poistettavaksi, sillä jatkossa säännökselle ei olisi enää yhden valtakunnallisen viraston perustamisen seurauksena olisi enää tarvetta. Pykälän perusteluissa voitaisiin selvyyden vuoksi todeta em. käsittelylain hallituksen esitystä vastaavasti, että lupa- ja valvontavirasto ei voisi enää itse vastata hankkeen suunnittelusta tai toteuttamisesta, vaan tehtävät kuuluisivat Elinvoimakeskuksen tai muun viranomaisen toimivaltaan.

47 §

Hämeen ELY-keskus pitää käytännön työn kannalta ongelmallista, että luonnonsuojelun toteutustehtävät ovat jakautumassa eri organisaatioihin. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Lupa- ja valvontaviraston toimivallasta perustaa luonnonsuojelualue yksityisen omistamalle alueelle tilanteessa, jolloin maanomistaja itse hakee alueensa suojelua tai yhtyy Lupa- ja valvontaviraston tekemään suojeluesitykseen. Uudessa 2 momentissa säädettäisiin elinvoimakeskuksen toimivallasta tilanteessa, jolloin maanomistaja itse hakee alueensa suojelua tai yhtyy elinvoimakeskuksen tekemään suojeluesitykseen.

Vaarana on, että tehtävien jakautuminen eri organisaatioihin näyttäytyy asiakkaalle erittäin sekavana vai tuleeko yksityisille maanomistajille "yksi luukku", josta heidän tekemänsä suojelualoite ohjautuu eteenpäin joko Lupa- ja valvontavirastoon tai elinvoimakeskukseen tilanteessa, jossa maanomistaja itse hakee alueensa suojelua.

Mikäli asiasta ei päästä sopimukseen, miten asia siirtyisi/siirtyisikö asia lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi? Ohjautuisiko siis jatkossa kaikki yhteydenotot ensin elinvoimakeskuksiin käsiteltäväksi ja siirtyisivät vasta mahdollisten neuvottelujen lopputuloksesta riippuen LVV:n käsiteltäväksi? Miten tämä näyttäytyisi yhden luukun palvelun mallissa asiakkaalle, ja toisaalta miten LVV ottaessaan suojeluasian omasta aloitteestaan käsiteltäväksi varmistaisi, ettei samaa aluetta koskeva suojeluasia

olisi toteutumassa elinvoimakeskuksessa vapaaehtoisin keinoin? Tehtävien jakautuminen voi aiheuttaa hallintoasioiden päällekkäisyyttä ja lisätä siksi resurssia, kun mahdollisesti samaa aluetta koskevaa suojelu-asiaa hoidettaisiin kahdessa eri virastossa.

Käytännössä usein myös esimerkiksi Natura-verkoston suojelua pyritään ensin edistämään vapaaehtoisin keinoin (METSO, Helmi-soidensuojelu), ja ELY-keskusten toteutustehtäviä tekevillä viranhaltijoilla on laaja osaaminen sekä lakisääteisestä suojelusta että vapaaehtoisista keinoista. Miten varmistetaan riittävät resurssit ja erityisesti osaaminen molempiin organisaatioihin? Miten varmistetaan sujuva yhteydenpito Lupa- ja valvontaviraston sekä elinvoimakeskusten välillä luonnonsuojelun toteutustehtävissä, jotka käytännössä lomittuvat toisiinsa monessa kohtaa?

Ehdotetussa uudessa 47 §:n 3 momentissa säädettäisiin erityisesti shikaanitarkoituksessa tehtyjen rauhoitushakemusten (rauhoitushakemukset, joiden tosiasiallinen tarkoitus on estää jokin epätoivottu maankäyttö alueen läheisyydessä) varalta myös muiden yleiseen etuun liittyvien näkökohtien huomioon ottamista harkittaessa 1 ja 2 momentissa tarkoite-tun yksityisen luonnonsuojelualueen perustamista. Esitys herättää kysymyksiä, toimittaako elinvoimakeskuksen METSO-neuvottelija jatkossa lausuntopyynnön Lupa- ja valvontavirastoon sen varmistamiseksi, ettei METSO-hakemus kohdistu esimerkiksi jonkin vireillä olevan epätoivotun maankäytön/hankkeen alueelle, vai miten asia on tarkoitus hoitaa.

53 §

Ehdotetun 53 §:n 4 momentin mukaan oikeus luonnonhoidon tehtävien toteuttamiseen yksityisillä luonnonsuojelualueilla olisi ainoastaan EVK:lla ja Metsähallituksella, ei LVV:llä. Yksityisen luonnonsuojelualueen perustamista koskevat tehtävät jakautuisivat 47 §:n mukaisesti kahdelle virastolle. Ehdotuksen mukaan oikeus luonnonhoidon tehtäviin olisi päätösten toimivallanjaosta huolimatta ainoastaan elinvoimakeskuksilla.

Uutta luonnonsuojelua säätäessä lainsäätäjän tarkoitus oli, että luonnonhoidon tehtäviä voitaisiin toteuttaa maanomistajan suostumuksella rauhoitusmääräysten estämättä, eli 54 §:ssä tarkoitettua poikkeamislupaa ei tällöin tarvittaisi. Kuitenkin 53 §:n perustelujen mukaan: "Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai Metsähallituksen toteuttamat luonnonhoitotehtävät eivät edellyttäisi alueen rauhoitusmääräyksistä poikkeamista koskevaa päätöstä, vaan ne sallittaisiin suoraan lain nojalla, mikäli tehtäviin on maanomistajan suostumus." (HE 76/2022 vp). Säännös jäi kuitenkin sanamuodoltaan epäselväksi ja siksi poikkeamispäätöksiä on edelleen annettu. Olisiko jatkossa tarkoituksenmukaista mahdollistaa EVK:n luonnonhoitotoimet YSA-alueilla ilman LVV:ltä haettavaa poikkeamislupaa. Ehdotuksena, että momenttiin lisättäisiin seuraavaa: Elinvoimakeskus ja Metsähallitus saavat maanomistajan suostumuksella toteuttaa yksityisen luonnonsuojelualueen luonnonhoidon tehtäviä rauhoitusmääräysten estämättä.

57 §

Tietyissä tilanteissa elinvoimakeskuksen olisi jatkossa pyydettävä luonnonsuojelulain säännösten noudattamista valvovan viranomaisen eli Lupa- ja valvontaviraston lausunto (67 § Uhanalaisten

luontotyyppien hoito, 80 § Uhanalaisten eliölajien elinympäristöjen hoito). Ehdotetussa 57 §:ssä säädetään luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmasta, ja kyseisen pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa Lupa- ja valvontavirasto voi hyväksyä hoito- ja käyttösuunnitelman yksityiselle luonnonsuojelu-alueelle, jos suunnitelmalle on maanomistajan suostumus. "Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin elinvoimakeskuksen toimivallasta valmistella hoito- ja käyttösuunnitelma yksityiselle luonnonsuojelualueelle." Pykälästä 57 ei käy selkeästi ilmi, että elinvoimakeskuksen olisi toimitettava hoito- ja käyttösuunnitelma hyväksyttäväksi Lupa- ja valvontavirastoon. Tämä tulisi lisätä 67 ja 80 §:n tapaan 57 §:ään.

Yleisenä huomiona viranomaisten välisen vuorovaikutuksen toteuttamisesta pääsääntöisesti lausuntomenettelyin on pyritty siirtymään yhtenäiseen menettelyyn, kun ympäristö-tehtävät ollaan siirtämässä lupa- ja valvontavirastoon. Nyt näiden luonnonsuojelulain tehtävien osalta muutos on päinvastainen.

112 §

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että LVV olisi jatkossa myös luonnonsuojelulakia valvova viranomainen, eikä elinvoimakeskuksilla olisi tätä roolia. Käytännössä kuitenkin elinvoimakeskuksissa hoidettaisiin jatkossa paljolti niitä luonnonsuojelutehtäviä, joissa maastossa liikuttaessa ja maanomistajien kanssa kommunikoidessa tulee ajoittain myös ilmi luonnonsuojelulain rikkomusepäilyjä virkatehtävien hoidon yhteydessä. Nykyisin ELY-keskuksen sisällä tieto mahdollisista luonnonsuojelulain rikkomusepäilyksistä kulkee sujuvasti esimerkiksi Helmi-ohjelman luonnonhoidon suunnittelijalta eteenpäin ELY-keskuksen sisällä, jolloin tilanteen vaatima prosessi voidaan käynnistää nopeastikin. Jatkovalmistelussa tulisi pohtia, minkälaisella menettelyllä jatkossa elinvoimakeskuksista ilmoitettaisiin tällaisista rikkomusepäilyistä valvovalle viranomaiselle, eli Lupa- ja valvontavirastoon.

7.11.10 Maastoliikennelaki

Hallituksen esityksen mukaan nykyiset ELY-keskuksen valvonta- ja lupa-asiat siirtyisivät uuteen Lupa- ja valvontavirastoon. Nykyisin maasto- ja vesiliikennelain mukaisia asioita käsitellään ELY-keskuksessa tyypillisesti samalla resurssilla ja myös asianhallintajärjestelmä USPAssa nämä asiat ovat saman tehtävän alla (07.01.26 Maasto- ja vesiliikenteen rajoittaminen). Näin ollen voisi olla tarkoituksenmukaista, että myös mahdolliset vesiliikennelain lupa-asiat siirtyisivät lupa- ja valvontavirastoon.

7.11.13 Rakennusperintölaki

4 §

Ehdotetussa 4 §:ssä ELY-keskus muutettaisiin Lupa- ja valvontavirastoksi. rakennusperinnön hoitoavustuksiin liittyvät tehtävät siirtyisivät kuitenkin elinvoimakeskuksiin. Pykälässä olisi syytä mainita molemmat viranomaiset.

7.11.14 Rakentamislaki

Ehdotuksen 3 §:n perustelujen mukaan Lupa- ja valvontaviraston ympäristötoimialan tehtäviin sisältyisi sekä alueidenkäyttölain että rakentamislain mukaisia tehtäviä. Alueidenkäyttölain uudistuksen keskenäisyyden vuoksi tehtävienjako elinvoimakeskusten ja Lupa- ja valvontaviraston välillä on edelleen epäselvä. Lakiesitysluonnoksen mukaan kaikki rakentamislain ELY-keskukselle osoitetut tehtävät, mukaan lukien rakentamislain 4 §:ssä säädetty edistämisen- ja valvontatehtävä, osoitettaisiin Lupa- ja valvontavirastolle. Esimerkiksi tiedoksianto (185 §) ja tiedonsaantioikeutta (188 §) koskevien säännösten osalta olisi syytä arvioida, onko em. oikeus tarpeen säätää myös elinvoimakeskuksille, kun alueidenkäytön edistämisen- ja neuvontatehtäviä tullaan osoittamaan myös niille.

132 §

Rakentamislain muutoksessa ehdotetaan 132 §:n 3 momentissa, että aluehallintovirasto muutettaisiin tehtävän siirtämisen vuoksi elinvoimakeskukseksi (Ojitus edellyttää elinvoimakeskuksen lupaa tai ojitustoimituksen päätöstä). Säännöstä tulee korjata, koska jatkossa lupaviranomainen olisi Lupa- ja valvontavirasto (vesilain muutoksessa ehdotetaan: 3 §. Ojituksen luvanvaraisuus. Pykälässä lupaviranomainen muutettaisiin tehtävien siirtämisen vuoksi Lupa- ja valvontavirastoksi)

Alueidenkäytön lainsäädännön uudistus on käynnissä ja tavoitteena on, alueidenkäyttölakia koskeva hallituksen esitys annetaan Eduskunnalle keväätuntokaudella 2025. Alueidenkäyttölaki ei käynnissä olevasta uudistuksesta johtuen mukana uudistuksessa. Esityksen mukaan alueidenkäytön edistämisen- ja neuvontatehtävät siirtyisivät elinvoimakeskuksiin (s. 98). Esityksen mukaan alueidenkäyttölain (132/1999; nimike 31.12.2024 saakka maankäyttö- ja rakennuslaki) 18 §:n mukaisesti elinvoimakeskus edistää kunnan alueidenkäytön suunnittelun ja rakennustoimen järjestämistä (s. 204). Esityksessä on mahdollisesti tältä osin virhe, sillä MRL:n (tuleva alueidenkäyttölaki) edistämisen- ja valvontatehtävä on säädetty ELY-keskukselle eikä alueidenkäyttölakiin ole tarkoitus tässä vaiheessa osoittaa muutoksia.

7.11.15 Laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta

Ehdotuksen mukaan tehtävä siirrettäisiin elinvoimakeskukseen. Hämeen ELY-keskus esittää huolen tehtävien hoitoon kohdistettavista resursseista elinvoimakeskuksessa. Nykyisin tehtävää ELY-keskuksissa hoitavat henkilöt, joiden pääasialliset tehtävät siirtyvät Lupa- ja valvontavirastoon.

D TIIVISTELMÄ LAUSUNNON PÄÄHUOMIOISTA

Pyydämme esittämään lausunnon päähuomiot tässä tiivistetysti (suositus enintään 4500 merkkiä)

Hämeen ELY-keskus katsoo, että hallituksen esitysluonnos Eduskunnalle valtion aluehallinto-uudistusta koskeväksi lainsäädännöksi voisi mahdollistaa monialaisen, poikkihallinnollisen, alueilla läsnä olevan ja riittävän toimivaltaisen aluehallinnon. Jatkovalmistelussa on kuitenkin tarkoin harkittava, miten turvataan riittävä resurssi ja riittävä asiantuntemus niissä tehtävissä, joissa viranomaistehtävät ja edistämistehtävät esitetään erotettavaksi. Esimerkiksi ilmastoon liittyviä asiantuntijatehtäviä ehdotetaan sijoitettavaksi molempiin organisaatioihin, mitä pidetään sinällään hyvänä ja tarkoituksenmukaisena tilanteessa, missä ilmastokysymysten painoarvo on kasvamassa ja ne ovat vahvasti poikkihallinnollisia. Kuitenkin toimivallasta ja tehtävistä tulee säätää yksiselitteisesti molemmissa virastoissa hoidettavien tehtävien osalta.

Elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevan valtioneuvoston asetusluonnoksen 3–13 §:ssä säädettäisiin lukuisista tehtävien keskittämisistä tiettyihin elinvoimakeskuksiin. Keskittäminen on ymmärrettävää em. resurssien vähäisyyden vuoksi. Kuitenkin samalla esityksessä ehdotetaan eräiden tehtävien hajauttamista siten, että tietyissä nykyisen Y-vastuualueen tehtäviä hoidettaisiin elinvoimakeskuksissa hyvin vähäisillä resursseilla.

Tehtävien keskittämiset aiheuttavat sen, että aluehallinnon rakenteesta ja palveluista asiakkaille, yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille muodostuu vaikeasti hahmotettava, eikä elinvoimakeskuksista ei muodostuisi hallitusohjelman tavoittelemia aidosti vahvoja elinvoimakeskuksia. Lisäksi monimutkainen rakenne vaikeuttaa elinvoimakeskusten vaikuttavaa johtamista. Mikäli keskittämiset arvioidaan elinvoimakeskuksista annettavan lakiluonnoksen 4 §:n 2 momentin mukaisiksi, tulisi toisiinsa tiiviisti liittyvien tehtävien keskittämiset tehdä edes yhdenmukaisten toimialueiden mukaisesti.

Elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevan valtioneuvoston asetuksen luonnoksen 1 §:ssä ehdotetaan säädettävän elinvoimakeskusten nimistä. Hämeen ELY-keskus katsoo, että elinvoimakeskusten toimialueen muodostuessa useammasta maakunnasta, tulisi elinvoimakeskuksen nimen kuvata mahdollisimman hyvin koko toimialuetta, eikä nimen alkuosaa saisi olla vain yhden maakunnan nimi. Jos ehdotettu toimialuejako toteutuisi, Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan maakuntien muodostama elinvoimakeskus voisi olla nimeltään Sisä-Suomen elinvoimakeskus.

Hämeen ELY-keskus katsoo, että elinvoimakeskukselle on selkeyden vuoksi hyvä säätää päätoimipaikka sekä muita toimipaikkoja. Useamman maakunnan alueella toimivalla elinvoimakeskuksella tulee olla toimipaikka jokaisessa toimialueen maakunnassa.

Elinvoimakeskuksen tehtävien kannalta on tärkeää alueellinen läsnäolo ja on tärkeä osallistua aktiivisesti maakunnalliseen aluekehitystyöhön maakuntaliittojen ja sidosryhmien kanssa. Jotta alueellinen läsnäolo jokaisessa maakunnissa turvataan, on henkilöstön sijoittelulla ja uusilla rekrytoinneilla varmistettava riittävä resurssien vahvuus eri toimipaikoissa. Monipaikkaisuus Etelä-Suomen alueella ja kaksi lähes tasavahvaa varsinaista toimipaikkaa ovat olleet Hämeen ELY-keskuksessa rikkaus. Tämä on myös tukenut työyhteisön sopeutumista muutoinkin yleistyneeseen monipaikkaiseen ja paikkariippumattomaan työskentelyyn.

Hämeen ELY-keskus esittää harkittavaksi, että elinvoimakeskuksessa työskentelevien virkapaikoista säädettäisiin samalla tavoin kuin esitetään säädettäväksi KEHA-keskuksen toimipaikoista. Asetusluonnoksen 17 §:n mukaan KEHA-keskuksen henkilöstön virkapaikkoja olisivat kaikki elinvoimakeskukset ja lisäksi virkapaikkoja voisi olla muissa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastojen toimipaikoissa. Sääntely tukisi osaltaan valtiovarainministeriön johdolla tehtävää valtion palvelu- ja toimitilaverkon uudistamishankkeen toista vaihetta.

Asian on esitellyt yksikön päällikkö Minna Laherto ja ratkaissut ylijohdaja Tommi Muilu

Laherto Minna
Hämeen ELY - Johdon tuki- ja yhteiset palvelut yksikkö, oikeudellisten palvelujen tiimi